

MÉS DE QUATRE DÈCADES DE LLUITA PER UNA EDUCACIÓ ALLIBERADORA

MEMÒRIA DE L'ESCOLA PÚBLICA VALENCIANA

Des dels anys setanta, els debats sobre l'escola pública han avançat en paral·lel al treball dels Moviments de Renovació Pedagògica i del mateix Sindicat. Durant vora quatre dècades aquesta publicació ha prestat una atenció preferent a l'actualitat vinculada a un model educatiu en construcció permanent.

Albert Sansano

Consell Internacional del Fòrum Mundial d'Educació

Primavera de 1976. El Col·legi de Llicenciats de València, en sintonia amb a la lluita per les llibertats democràtiques, presenta "Una alternativa per a l'ensenyança". El document serà debatut durant al cap d'uns quants mesos després en la I Escola d'Estiu del País Valencià. Els eixos clau d'aquell debat seran: escolarització obligatòria i gratuïta entre 4 i 16 o 18 anys; cicle únic de l'ensenyament; caràcter laic i coeducatiu; ensenyament en la llengua materna; control i gestió democràtica. Eren uns punts que no exclouien la reivindicació d'un nou marc polític: llibertat de reunió, acció i organització, dret de vaga i amnistia.

PRIMERS PASSOS

L'any següent, la II Escola d'Estiu aborda l'escola pública, tema que també es debat en les estructures sindicals. En 1978, les discussions se centraran en els aspectes bàsics que ha d'arreglar l'Estatut d'Autonomia: oficialitat del català i competències exclusives de la Generalitat en matèria educativa. L'escola estatal s'ha de transformar en escola pública amb l'adquisició de totes les característiques que ha de tindre una educació de qualitat: menjador, transport, activitats extraescolars, etc. El mateix any es difon "Tots cap a l'escola pública", el primer document de referència d'STEPV per a impulsar el debat pedagògic.

L'Estatut de Centres Escolars (1980), una llei orgànica del govern dretà d'UCD, obri el procés legislatiu en matèria educativa en l'etapa democràtica. La LOECE crea els consells de direcció, dona entrada en els centres a representants de la comunitat educativa, i reserva a l'Estat la fixació dels ensenyaments mínims i l'Alta Inspecció.

La victòria del PSOE en les eleccions generals de 1982 i del PSPV al País Valencià en 1983, modificaran l'estratègia sindical.

STEPV difon "Una política educativa per al present", una proposta de debat i negociació sobre el programa electoral del partit que governarà la Generalitat.

El rebuig prepotent del PSPV a negociar amb l'organització sindical que representava la majoria del professorat desembocà en una ruptura que emergirà també en els debats de l'Escola d'Estiu, centrats en l'impuls de mobilitzacions unitàries.

Aquesta trobada valora també els esborranys de la Llei Orgànica del Dret a l'Educació (LODE) que s'aprovarà en 1985. En aquell context, ja s'entreveu la intenció dels governants socialistes d'abandonar el model d'escola pública construït durant l'etapa de la Transició a la democràcia. Les polítiques ministerials perden el suport de destacades personalitats compromeses del sindicalisme assembleari i la renovació pedagògica.

'AVANÇAR A PESAR DE LA LODE'

Aquesta va ser la consigna d'STEPV en aquell context. El Sindicat confiava en la pressió d'unes mobilitzacions que permetrien modificar la redacció definitiva de la llei. La LODE va marcar el sostre més alt en la democratització del nostre sistema d'ensenyament: consells escolars, òrgans de govern col·legiats, elecció democràtica de les direccions... Però les contradiccions no tardarien a manifestar-se: distintes organitzacions i responsables institucionals decidien encobrir la distinció entre escola pública i privada concertada per a emmarcar-les sota la denominació comuna de "centres sostinguts amb fons públics". Aquesta caracterització resultarà de gran utilitat a la dreta ja que hi podrà encobrir millor els seus atacs contra l'escola pública.

El retrocés dels moviments socials i el desencant per les expectatives generades inicialment pel govern de Felipe González van quedar reflectides en la transmutació dels missatges del PSOE –primer en l'oposició i després en el govern– davant l'ingrés en l'Aliança Atlàntica: "OTAN, d'entrada no" i "En interès d'Espanya, vota sí" respectivament.

De 1988 cal destacar el seguiment massiu d'una gran vaga general i les crítiques a la

política del Ministeri d'Educació, que van acabar amb la carrera de José María Maravall i amb les tímides línies de progrés iniciades en 1982. En els successius executius del PSOE, el pragmatisme i el model tecnicista obrien el pas a la contrareforma educativa. En aquesta etapa també es van materialitzar el traspàs de les competències al País Valencià.

Des del primer moment STEPV es va avançar de la resta de forces sindicals en la lectura del nou escenari i va exigir a la Generalitat el desenvolupament de la LODE en temes clau: gestió democràtica, mapa escolar o formació permanent del professorat.

En 1990, aprovada la LOGSE (Llei Orgànica d'Ordenació General del Sistema Educatiu), el govern espanyol proposa reordenar el sistema educatiu, el canvi més profund durant l'etapa democràtica, amb un disseny de cursos i etapes que encara segueix vigent. STEPV i altres forces socials, desconfiades, van impulsar una gran mobilització que al País Valencià es va traduir en una vaga "per una Reforma progressista".

TEMPS DE CONTRAREFORMES

D'una autèntica bomba de rellotgeria contra el model de l'escola pública cal qualificar l'acord retributiu de 1991, que introduïa el sistema de sexennis, un pacte denunciat

D'una autèntica bomba de rellotgeria contra l'escola pública cal qualificar l'acord retributiu de 1991, que introduïa el sistema de sexennis

aleshores per STEPV. Els sexennis, com s'ha vist, atempten contra les exigències històriques d'un cos únic d'ensenyants i un model de formació permanent de qualitat, allunyat del mercat de crèdits.

"L'ensenyament està sent torpedinat greument (...) com si l'Administració educativa

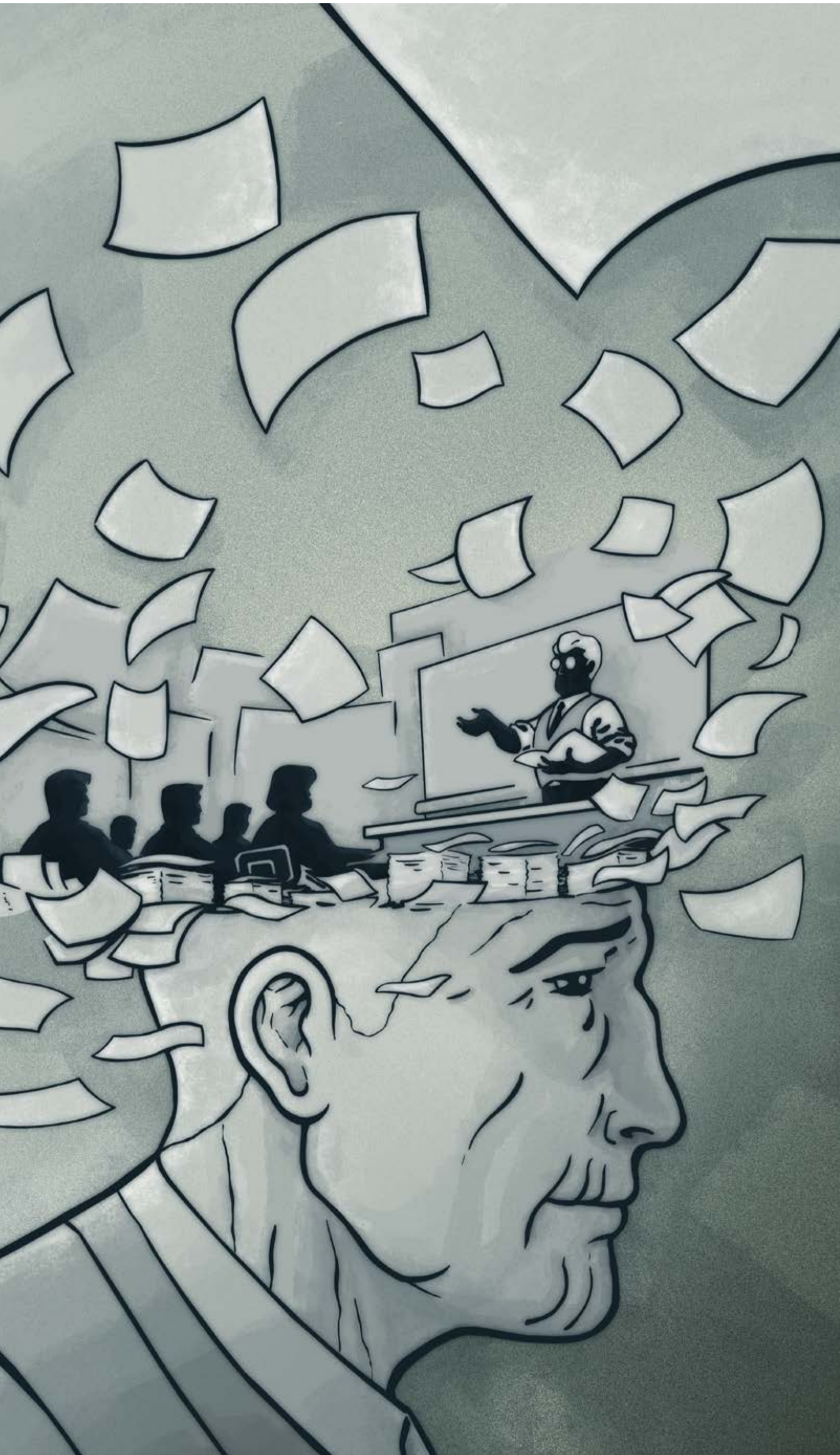
hagués orquestrat un minucios pla per a degradar (...) l'ensenyament públic". Amb aquestes paraules, el Sindicat havia qualificat la gestió del Consell en 1992. Obsessionats a vendre la Reforma més que a construir-la, els responsables de la Conselleria d'Educació van deixar d'interessar-se per una formació adreçada a canviar el pensament i les pràctiques docents. Als encara incipients centres de professors (CEP) se'ls va instar a realitzar centenars de cursos i a repartir crèdits per a bescanviar-los per sexennis. El govern socialista havia decidit canviar el rumb autònom dels CEP: va retallar la seua gestió democràtica i va adaptar la normativa perquè després el PP reconvertira la identitat dels rebatejats CEFIRE (Centres de Formació, Innovació i Recursos Educatius) per a fer-los més burocràtics i centralitzats.

Dos anys després, STEPV feia públiques les seues "Cent propostes en defensa de l'Escola Pública", per a oposar-les als continguts del projecte de Llei Orgànica de Participació Avaluació i Govern dels Centres Docents, (LOPEG) sobre gestió i govern dels centres, de tall neoliberal i involucionista. Eduardo Zaplana accedia en 1995 a la Generalitat i un any després José María Aznar ho feia a La Moncloa.

Amb el Partit Popular en el poder s'aprova la Llei Orgànica de Qualitat de l'Educació (2002) que reordena el sistema, separa la participació (consell escolar i claustre) de l'equip directiu, canvia el sistema per a elegir les direccions i hi introdueix elements del neoliberalisme, com el dret de les famílies "a la lliure elecció de centre".

En 2004, amb el retorn del PSOE al govern espanyol, renaixen les esperances d'un nou marc polític favorable al diàleg i la regeneració democràtica. En aquestes coordenades, al País Valencià entra en escena la Plataforma en Defensa de l'Ensenyament Públic, que reuneix un ampli ventall d'organitzacions i moviments socials per a vertebrar una nova forma de resistència, en la perspectiva de construir un nou "Pacte per l'Educació Pública".

El debat es manté fins a 2006, quan el Ministeri presenta l'avantprojecte de Llei Orgànica d'Educació (LOE), una norma que

decep les forces progressistes, un text que no aposta pel model d'escola pública i que inclou aspectes que accentuen la privatització. Vint anys després s'ha repetit la jugada: un govern socialista que no qüestiona la doble xarxa de centres sostinguts amb fons públics.

Mentre en alguns cercles polítics s'apunta la conveniència d'una llei valenciana d'educació, el PP frena la implantació LODE, ataca l'assignatura d'Educació per a la Ciutadania i aprova successius decrets legislatius com el que regula "drets i deures". En un altre front, el PP tracta de frenar les lluites amb amenaces d'expedients a docents combatius.

En 2011, Mariano Rajoy presideix el nou govern que enceta una dura contrareforma neoliberal concretada en l'esfera educativa en la Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMQE), encara en vigor. Des d'aquest moment, els governs, l'espanyol i el valencià, atacaran el model d'escola pública amb retallades pressupostàries i finançament creixent al sector privat. De manera reactiva, STEPV amplia la campanya "per una Escola Pública, democràtica, gratuïta i de qualitat, en valencià i plurilingüe" i anima noves mobilitzacions unitàries contra les privatitzacions i la precarietat. Les lluites contra la llei Wert ompliran les pàgines de l'agenda sindical en els anys següents. Seran mobilitzacions que, tot i esquivar els processos assemblearis i participatius, pretenen contribuir al canvi educatiu en conjuntures futures més favorables.

TORNAR A COMENÇAR

El camí cap a l'escola pública iniciat fa més de quaranta anys, una senda en construcció contínua, mai no ha sigut fàcil. Els retrocessos abismals que en matèria legislativa s'han produït en les últimes etapes ens ho posen difícil. Però com el primer dia, qui creu en la funció alliberadora d'una altra escola pública i popular mai no defallirà en la lluita per a construir-la.

Per a saber-ne més:

AA.DD. (1978): *Tots cap a l'escola pública*. València, STEPV.
[<http://www.intersindical.org/stepv/allioli/stepv-000-001.pdf>]

Allioli, *Quaderns de l'ensenyament del País Valencià (quatre èpoques)*
[<http://stepv.intersindical.org/comunes/allioli/C874>]

Sansano, A. (2010): "El Sindicat i la Renovació Pedagògica". En *35 anys fent camí*. València, STEPV.

Sansano, A. (2003): *L'escola que volem. 25 anys de l'Escola d'Estiu del País Valencià a l'Horta*. València, Tàndem.

DEFINIR L'ESCOLA PÚBLICA

«Entenem l'Escola Pública com un projecte ètic: una escola universalitzadora; socialitzadora en els valors democràtics; no segregadora; integradora; no selectiva; laica; que atén la diversitat; que treballa per la transformació social; compromesa socialment i culturalment; solidària; al servei dels classes populars. L'escola pública ha de ser eficient, ha d'oferir qualitat. Però els criteris de qualitat es defineixen en relació a aquests trets que assenyallem, no als criteris que estableix el mercat».

Conclusions de la XX Escola d'Estiu del País Valencià, El Saler, 1995